

C116 – SWAP1

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2006-2007

1 maart 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

SUBCOMMISSIE VOOR WAPENHANDEL

INHOUD

Interpellatie van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over het vergunnen van wapenexportlicenties naar landen die mogelijk het internationaal recht schenden	1
Met redenen omklede motie	3
Interpellatie van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de uitspraken van de minister inzake militair-wetenschappelijk onderzoek	3
Met redenen omklede motie	6
Vraag om uitleg van de heer Jan Roegiers tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over eindgebruikerscertificaten bij wapenuitvoervergunningen	6

Voorzitter: de heer Jan Roegiers

Interpellatie van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over het vergunnen van wapenexportlicenties naar landen die mogelijk het internationaal recht schenden

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, we kennen allemaal het motto "Wat we zelf doen, doen we beter". Dat geldt zeker voor de wapenexport. Want sinds de overheveling van de exportbevoegdheid naar de gewesten floreert de wapenexport bij ons als nooit tevoren. Bedrijven uit Vlaanderen hebben in 2006 voor 200 miljoen euro wapentuig uitgevoerd. Dat is een groei met een derde. Vorig jaar werden 182 vergunningen voor de export van wapentuig afgeleverd. Dat is een stijging met 10 procent tegenover 2005. De grootste afnemers zijn de VS, Duitsland en Frankrijk.

We moeten dat allemaal uit de krant vernemen. De minister heeft het tweede halfjaarlijkse verslag en het jaarverslag van 2006 nog niet aan het parlement bezorgd. Ik betreurt dat, want het is al maart, en we wachten nog steeds op beide verslagen. Blijkbaar worden de media wél geïnformeerd over de globale cijfers in het jaarverslag, terwijl wij op onze honger blijven zitten.

Uit het eerste halfjaarlijkse verslag van 2006 leren we dat meer dan de helft van de Vlaamse export van wapensystemen en militaire technologie voor de VS is bestemd. De VS importeerde in de eerste helft van 2006 wapentuig voor een waarde van 72,25 miljoen euro, of meer dan de helft van het totale bedrag van 135 miljoen euro. De totale export naar de VS is nog groter, want een gedeelte van de export naar derde landen komt uiteindelijk in de VS terecht. Zo staat op de website te lezen dat in december 2006 voor 46.100 euro naar de defensiegerelateerde industrie van Spanje is uitgevoerd, maar de eindgebruiker van dat materiaal het Amerikaanse leger is.

De uitvoer naar de VS is een duidelijke schending van de Europese gedragscode die ook in Vlaanderen van toepassing is. De gedragscode schrijft het volgende voor: "De lidstaten verlenen geen uitvoervergunning wanneer er een duidelijk risico bestaat dat het beoogde ontvangende land het bedoelde materieel voor agressie jegens een ander land gebruikt." In de National Security

Strategy van de VS wordt de optie van 'pre-emptive action' weerhouden: de VS geven zichzelf het recht om 'uit voorzorg' militaire acties tegen andere landen te ondernemen als die volgens de VS zelf zijn belangen schaadt. En met 'belangen' heeft men het niet alleen over de fysieke veiligheid van de VS en haar inwoners maar ook over de economische veiligheid en belangen van het land.

Het internationaal recht en het Handvest van de VN zijn daarover duidelijk: een 'pre-emptive strike' zonder een mandaat van de Veiligheidsraad is een daad van agressie en dus onwettig. De VS hebben onder meer met hun acties in Irak duidelijk aangetoond dat die strategie geen theoretische oefening is, maar daadwerkelijk wordt toegepast. Misschien komt binnenkort Iran aan de beurt?

Onderzoek van de vzw Vredesactie bracht aan het licht dat bij de illegale militaire interventie van de VS in Irak ook wapensystemen worden gebruikt die technologie en onderdelen bevatten die in Vlaanderen werden aangekocht. Het gaat onder meer om onderdelen van rupsbanden, robuuste beeldschermen en grafische controllers van Barco voor de US Navy Surface Search Radars. Dit soort radars was cruciaal in de oorlog van de VS tegen Irak, want ze zijn in de moderne oorlogsvoering onontbeerlijk voor het detecteren van doelen voor het afschieten van geleide projectielen.

Gewezen VN secretaris-generaal Kofi Annan heeft de door de VS aangegane oorlog in Irak duidelijk bestempeld als een overtreding van het VN-Handvest. Ondertussen groeit het protest tegen deze illegale militaire operatie, ook in de VS zelf. Een meerderheid van de Amerikaanse bevolking steunt de oorlog van president Bush niet meer. In plaats van te luisteren naar de stem van de bevolking, vraagt president Bush aan het Congres nog eens 300 miljard dollar extra voor de oorlog in Irak.

Mevrouw de minister, dit alles wordt door ons mee mogelijk gemaakt. Het is misschien maar een heel klein stukje, maar het gaat om een belangrijk principe, met name de consequente en correcte toepassing van de Europese gedragscode.

Onderschrijft u de stelling van Kofi Annan en nog een heel aantal vooraanstaande mensen dat de Amerikaanse oorlog in Irak indruist tegen het internationaal recht en een overtreding betekent van het VN-Handvest? Erkent u dat vanuit Vlaanderen naar de VS geëxporteerde technologie of onderdelen van wapensystemen

ingebouwd worden in wapens en militair materieel dat ingezet wordt in de illegale oorlog in Irak? Zo ja, hoe verantwoordt u dat meer dan de helft van de technologie en de wapensystemen die vanuit Vlaanderen geëxporteerd worden, al dan niet rechtstreeks aan het Amerikaanse leger geleverd worden, ondanks de Europese gedragscode die oplegt dat er geen exportvergunningen mogen worden afgeleverd wanneer er een duidelijk risico bestaat dat het beoogde ontvangende land het geleverde materieel voor agressie jegens een ander land gebruikt? In het geval van de Verenigde Staten is het overduidelijk dat dat gebeurt.

Het lijkt mij een ongerijmdheid dat wij er enerzijds terecht trots op zijn dat wij een van de weinige landen zijn die de Europese gedragscode in onze wetgeving hebben ingeschreven, maar dat die anderzijds op een dergelijke lakse wijze wordt toegepast.

De voorzitter: De heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem: Mijnheer Glorieux, ik stel vast dat Barco voortdurend in uw retoriek terugkomt als de grote boosdoener. Probeert u Barco te ondermijnen om vrije baan te maken voor zijn concurrenten? Past dat in uw retoriek? Of hebt u ooit eens een slecht tv-toestel gekocht van Barco en bent u daar nog altijd boos om?

Mevrouw de minister, ik heb ook de persartikels ter zake gelezen. Volgens verschillende artikels is er niet echt sprake van een stijging, maar is dat eerder een gevolg van het feit dat er eind 2005 dossiers geblokkeerd waren die pas in 2006 zijn vrijgekomen. Als dat klopt, hebben we niet echt met een stijging te maken.

Iemand van uw kabinet heeft ook verklaard: “We kunnen ons nog niet uitspreken over een structurele stijging van de wapenexport.” Klopt die verklaring en is er geen structurele stijging? Tijdens de vorige vergadering hebt u gezegd dat u eens zou laten nakijken of er wel degelijk opnieuw een structurele verbetering was tegenover 2005. Is dat intussen al gebeurd? Hoe zit het met onze wapenexport? Zitten we echt met een stijgende lijn, of is het één een gevolg van het ander?

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: Mijnheer Glorieux, u stelt in uw inleiding dat men alle cijfers moet vernemen in persartikels, vermits het tweede halfjaarlijks verslag en het jaarverslag van 2006 nog niet aan het parlement werden voorgelegd. Ik wil erop wijzen dat in het kader van de verhoogde transparantie, waaraan ik heel veel belang hecht, elke burger in dit land alle cijfers waarover u het hebt, kan terugvinden in de maandelijks publicaties op de website van de administratie, weliswaar mits een kleine rekenoefening. Wat de verslagen betreft, had ik gehoopt dat de leidende ambtenaar van de betrokken admi-

nistratie hier zou zijn, maar ze heeft helaas stemproblemen. Maar we hopen dat we daar een achterstand ten opzichte van vorig jaar zullen goedmaken.

Nu zal ik concreet ingaan op de vragen. Mijnheer Glorieux, ik moet u er in de eerste plaats op wijzen dat, wanneer er een beslissing wordt genomen over het al dan niet toekennen van een vergunning, deze wordt genomen op basis van een juridische toetsing aan de wetgeving ter zake. Dat zijn in het bijzonder de wet van 5 augustus 1991, het Koninklijk Besluit van 8 maart 1993 en de gedragscode van de Europese Unie betreffende wapenuitvoer. Er is geen resolutie van de VN Veiligheidsraad geweest die de oorlog veroordeelt. Er is alleen de VN-resolutie 1441, die Irak verplicht te ontwapenen.

De uitvoer van wapensystemen en onderdelen ervan vanuit Vlaanderen naar de VS wordt vergund overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving. Als het Vlaamse Gewest wapensystemen levert aan de Amerikaanse krijgsmacht, is het mogelijk dat dergelijk materieel wordt gebruikt in specifieke operaties van die krijgsmacht. Voor de beoordeling of een oorlog al dan niet legaal is, verwijs ik naar het antwoord dat ik daar net gaf op het eerste onderdeel van uw vraag.

De toekenning van een vergunning voor de uitvoer van wapens en onderdelen van wapens wordt beoordeeld aan de hand van de criteria van de EU-gedragscode, zoals gestipuleerd in artikel 4 van de federale wapenwet. Het is steeds mijn beoordeling geweest dat de Verenigde Staten niet negatief scoren op de criteria van deze gedragscode. Zoals ik u reeds meermaals heb geantwoord in deze Subcommissie voor Wapenhandel, verschillen wij hierin politiek van mening.

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Mevrouw de minister, dat we politiek van mening verschillen, lijkt me nogal logisch, want anders zouden we allemaal tot dezelfde partij behoren. Het gaat nu echter niet over een politieke interpretatie, maar gewoon over het toepassen van een wettekst. De Europese gedragscode is duidelijk: de lidstaten verlenen geen uitvoervergunning wanneer er een duidelijk risico bestaat dat het beoogde ontvangende land het bedoelde materieel voor agressie jegens een ander land gebruikt. Hieraan is geen politieke interpretatie te geven, dit kan enkel worden geïnterpreteerd zoals het er staat. De VS is het beoogde ontvangende land en gebruikt het materieel voor agressie jegens een ander land.

U draait de zaken een beetje om. U zegt dat er geen resolutie geweest is die de Amerikaanse aanval veroordeelt, maar die is niet nodig om te bepalen of de oorlog al dan niet in strijd is met het VN-Handvest. In de

eerste plaats is er een mandaat van de VN nodig om zo'n oorlog te beginnen. Vermits dat mandaat er niet was, kan worden geconcludeerd dat de VS tegen het internationaal recht zijn ingegaan door eigenhandig een daad van agressie te stellen tegen een ander land. Een politieke interpretatie kan hieraan niet worden gegeven. Het gaat om juridische feiten.

Ik ben sterk ontgoocheld omdat u zo licht gaat over de toepassing van de Europese gedragscode. U stelt dat die er wel is, maar dat we er een andere interpretatie over hebben. Dat wil dus zeggen dat elke wettekst door elke nieuwe minister van een andere partij op een andere manier kan en mag worden geïnterpreteerd. Elke nieuwe minister van een andere partij zal er immers wel een andere politieke interpretatie aan geven. Dat lijkt me geen staaltje van wat men binnen deze regering 'goed bestuur' lijkt te noemen. Het is gewoon bestuur 'à la carte' en 'à la tête du client'. 'Tant pis' als het gaat over tamelijk onschuldige zaken, maar het is heel wat erger als het gaat over het leveren van wapentuig waardoor duizenden mensen sterven. Dagelijks zien we in het nieuws dat er weer doden zijn gevallen in Irak. Natuurlijk zijn dat niet allemaal rechtstreekse slachtoffers van het gebruik van de Amerikaanse wapens waarin Vlaamse technologie zit, maar het grootste deel van die mensen is wel het slachtoffer geworden van de Amerikaanse inval en agressie in Irak.

Mevrouw de minister, uw antwoord is absoluut niet bevredigend. U stelt dat wij altijd wel van mening zullen verschillen als het over interpretaties in verband met de VS gaat. We hebben het nu echter over slechts één punt uit de Europese gedragscode. Er zijn er ook andere en die hebben onder meer te maken met de illegale status van de VS op het vlak van kernbewapening. Het Internationaal Gerechtshof van Den Haag heeft een heel duidelijke uitspraak gedaan, niet alleen over de illegaliteit van het dreigen met en het gebruiken van kernwapens, maar ook over artikel 6 van het non-proliferatieverdrag. Het gerechtshof stelt heel klaar en duidelijk dat de officiële kernmachten zoals de VS, verplicht zijn om niet enkel te onderhandelen over nucleaire ontwapening, maar om effectief tot een totale nucleaire ontwapening te komen. De VS en een aantal andere landen zijn duidelijk ook in strijd met deze internationale regelgeving.

Mevrouw de minister, ik stel dus eens te meer vast dat u de Europese gedragscode gewoon 'à la carte' en 'à la tête du client' toepast. Als dat de manier is waarop gedragscodes of wetten worden toegepast, dan hoeven ze eigenlijk niet te bestaan want dan kan elke nieuwe minister van een andere partij er een eigen invulling aan geven en handelen naar eigen goeddunken. Namens mijn fractie kondig ik in elk geval een motie aan en ik hoop dat we over de grenzen van alle democratische partijen heen op steun kunnen rekenen en dat we eventueel een gezamenlijk standpunt kunnen innemen.

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: Mijnheer de voorzitter, ik was nog een elementje van antwoord vergeten. Er werd immers nog een bijkomende vraag gesteld.

Nu merken we een stijging. Het jaar ervoor was er een daling. In beide gevallen was de periode te kort om er structurele conclusies uit te trekken. Wat de woordvoerder van mijn kabinet daarover heeft gezegd, klopte in elk geval. De vorige keer vroeg iedereen of dit een structurele daling was, nu vragen ze of het een structurele stijging is. Laten we afwachten tot we alle cijfers van vorig jaar hebben.

Mijnheer Glorieux, wat u daarnet zei, wou ik eigenlijk tegen u zeggen, maar ik heb uit beleefdheid gezwegen. Dat is precies wat we niet mogen doen. We moeten niet politiek, maar juridisch oordelen. Anders wordt de praktijk van beoordeling "de meest individuele expressie van de meest individuele emotie". Dat willen we in een rechtsstaat juist vermijden.

Ik wil nog een klein element toevoegen. Deze informatie heb ik net ontvangen van Buitenlandse Zaken. Het is in het Frans omdat die dienst tweetalig is, waarvoor mijn excuses. "On peut rajouter qu'aucune résolution n'a formellement condamné l'invasion de l'Irak en 2003, et qu'au contraire la présence de la force multinationale MNF-I a reçu a posteriori une autorisation formelle par le Conseil de Sécurité (dernière résolution 1723 (2006) qui autorise la MNF-I jusqu'au 31/12/2007)" Moet ik het vertalen?

De heer Eloi Glorieux: Nee, tenzij Kofi Annan geen Frans verstaat.

Met redenen omklede motie

De voorzitter: Door de heer Glorieux werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de uitspraken van de minister inzake militair-wetenschappelijk onderzoek

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, op 13 april 1999 keurde de Vlaamse Regering, op initiatief van toenmalig minister-president Luc Van den Brande, een omzendbrief goed waarin aan het Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen, het IWT, gevraagd werd voortaan geen onderzoeksprojecten te steunen die een link hebben met de militaire sector.

Aan het opstellen van de richtlijn ging een uitgebreid debat vooraf. Ik werkte toen voor de vereniging die aan de basis lag van het lobbywerk als gevolg waarvan de minister-president zijn omzendbrief rondstuurde. Hij onderschreef dus de stelling dat Vlaanderen in de eerste plaats voor een vredeseconomie moet kiezen en niet voor een oorlogseconomie. Hij vaardigde een richtlijn uit die stelt: "Zowel voor wat betreft de steun aan de diverse projectvormen van wetenschappelijk onderzoek en technologische ontwikkeling, als wat betreft de financiering van onderzoeksmandaten, wenst de Vlaamse Regering de ondersteuning uit te sluiten van projecten en mandaten welke rechtstreeks leiden tot toepassingen in wapens en wapensystemen, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie."

Op eerdere vragen die ik hierover stelde, in de vorige legislatuur aan minister Van Mechelen en in de huidige aan u, werd geantwoord dat deze richtlijn nog steeds gold. Ik stelde deze vragen omdat ik in de wandelgangen geregeld opving dat er intenties waren om de richtlijn in te trekken.

In een interview in het weekblad Knack van 14 februari geeft u te kennen dat u van deze richtlijn af wil: "We zitten soms wat in de knoop met een regel van voormalig Vlaams minister-president Luc Van den Brande (CD&V), die alle onderzoek verbiedt dat zelfs maar van ver een militaire toepassing kan hebben. Die regel zou dringend versoepeld moeten worden, want hij sluit veel te veel mogelijkheden voor goed onderzoek en goede toepassingen uit." Deze uitspraak is merkwaardig. Ten eerste verbiedt de richtlijn absoluut niet het militair gerelateerde onderzoek, jammer genoeg wat mij betreft. De richtlijn stelt alleen dat de Vlaamse overheid dergelijke onderzoeksprojecten niet ondersteunt. U geeft nu te kennen dat u van deze richtlijn af wil en dus opnieuw vanuit de Vlaamse overheid onderzoeksprojecten wil steunen die rechtstreeks aan de productie van wapens en militair materiaal gelieerd zijn.

Er is een zeker economisch belang verbonden aan defensiegerelateerde projecten. Dat wordt als argument ingeroepen om overheidssteun te geven. Traditiegetrouw vervullen de defensiemarkten een voortrekkersrol op het vlak van technologische innovatie. Gsm's, laptops en andere zijn in eerste instantie vanuit militair oogpunt

ontwikkeld. Nadien vinden een aantal van die technologieën een toepassing binnen de civiele samenleving.

Hoe komt het dat de defensiegerelateerde industrie een voortrekkersrol speelt? Dat komt vooral door de participatie van de overheid die zorgt voor risicodeling. Een overheid kan hierin keuzes maken. Welke producten er geproduceerd worden in een markt, is geen natuurwet. Dat is een bewuste keuze. Een overheid kan in ons economisch systeem niet alles organiseren, maar ze kan wel een richting proberen te promoten. Daarvoor bestaan verschillende instrumenten: innovatiesteun, steun van de Participatiemaatschappij Vlaanderen en andere subsidiekanalen.

Daarmee kunnen wij richting geven aan de ontwikkeling van onze economie. We kunnen voluit kiezen voor economische groei, wat er ook wordt geproduceerd; we kunnen ook kiezen voor een ecologische economie waarbij duurzaamheid en een vredeseconomie voorop staan. In dat laatste geval moeten we de prioriteiten van het technologisch en industrieel complex bijsturen. Het IWT, de Participatiemaatschappij Vlaanderen en ook het rollend fonds voor de luchtvaartsector zijn instrumenten waarmee we richting kunnen geven aan de innovatieontwikkeling.

Toevallig heeft eergisteren het Vlaams Vredesinstituut over dit thema een advies uitgebracht. Ik onderschrijf het ten volle. Ik citeer daaruit: "Het Vlaams Vredesinstituut is van oordeel dat de Vlaamse overheid geen publieke middelen mag aanwenden om initiatieven met een defensiegerelateerde finaliteit te ondersteunen. De besteding van overheidsmiddelen moet bij voorkeur en bij voorrang duurzame maatschappelijke meerwaarde bieden en in het bijzonder bijdragen tot een Vlaamse vredeseconomie." Elders staat er ook: "Het Vredesinstituut beveelt aan om de middelen tot politieke controle op het Vlaams instrumentarium voor overheidssteun maximaal te benutten en aan de huidige noden aan te passen."

Deze aanbevelingen van een instelling waarin mensen ongetwijfeld veel langer over deze problematiek hebben nagedacht dan ik, geven uiting aan een bezorgdheid die ik deel. Wat zijn de beweegredenen van de minister om opnieuw militairgerelateerd O&O te ondersteunen? Wil de minister dat effectief doen? Zal ze de richtlijn van oud-minister-president Van den Brande afzwakken of ongedaan maken? Is haar uitspraak in Knack dat ze van die richtlijn af wil haar standpunt of dat van de regering?

De heer Roland Van Goethem: Ook ik wil het Vlaams Vredesinstituut citeren: "Volgens de cijfers van het Vlaams Vredesinstituut heeft 60 percent van de uitvoervergunningen betrekking op goederen die volgens de EU-lijst eigenlijk geen militaire goederen

zijn.” Rekening houdend met de wetgeving, inclusief de catch-allclausule, valt 60 percent van de geproduceerde goederen niet onder de noemer ‘wapens’ of ‘wapengereleerde productie’. De research voor die 60 percent mag volgens de EU-richtlijn dus wél worden ondersteund. Misschien leidt die research tot dubbel gebruik. Maar de scouts eten toch ook uit gamellen?

Ik ben het eigenlijk eens met minister Moerman als ze zegt dat die regel moet worden versoepeld, of, als u dat liever hoort, dat die regel moet worden verfijnd. Het moet allemaal duidelijker worden. De vaagheid van vandaag zorgt ervoor dat een gedeelte van de technologie en de research in het hoekje van de wapenindustrie wordt geduwd.

De heer Jan Roegiers: Namens mijn partij wil ik de minister het volgende zeggen. Als uw uitspraak in Knack betekent dat u effectief initiatieven wil nemen om die richtlijn te versoepelen, dan wil ik u zeggen dat dit voor ons niet kan. Wij zijn daar duidelijk over. We zijn best bereid om een en ander te bespreken. Als het evenwel de bedoeling is om de IWT-richtlijn te versoepelen, dan kunt u niet op onze steun rekenen.

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: Allereerst wens ik de heer Glorieux te wijzen op mijn antwoord op vraag om uitleg met nummer 562 van zijn hand betreffende de IWT-richtlijn met betrekking tot steun aan onderzoeksprojecten met een mogelijke militaire affiniteit. Deze kwestie is in de subcommissie voor Wapenhandel op 23 februari 2006 behandeld. In dat antwoord heb ik al gezegd dat de omzendbrief van de Vlaamse Regering van april 1999 aan het IWT – de zogenaamde ‘richtlijn’ van toenmalig minister-president Van den Brande – onder de huidige regering nog steeds van kracht is.

In het interview in Knack heb ik enkel geopperd dat er argumenten bestaan voor een versoepeling van de richtlijn. Ik heb in het artikel echter niet gezegd dat hij moet worden afgeschaft. Het uitsluiten van steun aan onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten die rechtstreeks leiden tot toepassingen in de militaire sfeer moet in uitvoering van de richtlijn-Van den Brande door het IWT zeer strikt worden toegepast. Zo wordt soms een rem gezet op onderzoek en innovatie die tot spin-offs in burgerlijke domeinen kunnen leiden. Merk op dat zeer strikt genomen de richtlijn-Van den Brande de toepassing van bijna alle vormen van steun uitsluit.

Door de catch-allclausule in de wet van 5 augustus 1991 – wat nog iets anders is dan de dual use die door een Europese richtlijn wordt geregeerd – kunnen alle goederen potentieel als wapens of wapensystemen gekwalificeerd worden, vermits in de wet staat dat zodra een product een militaire bestemming heeft, dat ingevolge het Belgisch

recht wordt beschouwd als een wapen. Ingevolge de richtlijn kan er dus geen steun worden toegekend.

Kortom, door in de richtlijn-Van den Brande te verwijzen naar de wet van 5 augustus 1991, wordt alles wat ooit een militaire bestemming kan hebben, beschouwd als een wapen. Daardoor is de toekenning van steun strikt genomen vrijwel onmogelijk.

Het IWT heeft daarover trouwens op 30 april 1999 een brief geschreven aan de heer Van den Brande, naar aanleiding van die nieuwe richtlijn. Daarin geeft het IWT aan wat ik zonet gezegd heb: “Nog steeds vanuit de bekommernis met betrekking tot steun voor O&O in Vlaanderen, waarbij terecht rekening wordt gehouden met waardevolle ethische regels bij de besteding van overheidsmiddelen, zou het vanuit de gegeven overwegingen aangewezen zijn dat de Vlaamse overheid specifiek zou aangeven welke technologieën, wapens, wapensystemen en munitie waarvan de ontwikkeling niet in aanmerking komt voor steun. Dit kan gebeuren door uit de richtlijn van de Vlaamse Regering het tweede lid van de zin die verwijst naar de wet van 5 augustus 1991 te schrappen. De zin wordt dan als volgt: ‘...wenst de Vlaamse Regering de ondersteuning uit te sluiten van projecten en mandaten welke rechtstreeks leiden tot toepassingen in wapens, wapensystemen en munitie en daaraan verbonden technologie zoals bepaald in de wet van 5 augustus 1991...’ In de lijst die werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 6 april 1993, worden dan ook enkel die producten en technologieën van toepassing gesteld die thuishoren onder de categorie van wapens, wapensystemen en munitie.”

De zogeheten richtlijn-Van den Brande bestaat overigens al langer dan 1999. En eigenlijk ging de formulering in de originele versie van 1993 meer in de richting van de opmerkingen die het IWT in 1999 heeft geformuleerd.

Ik wens mijn opmerking verder nog te kaderen in het Europese verhaal van het Zevende Kaderprogramma, dat zich uitstrekt over de periode 2007-2013. Er is hier een verslag geciteerd van het Vredesinstituut, waarin onder andere wordt gezegd dat men die richtlijn aan de huidige noden zou moeten aanpassen. Welnu, het Zevende Kaderprogramma voorziet voor het eerst in een onderdeel ‘veiligheidsonderzoek in de civiele sfeer’. Met dit onderdeel in zijn kaderprogramma wil Europa bijdragen tot de ontwikkeling van de technologie en de kennis voor het opbouwen van de capaciteit die nodig is om de burger te beveiligen tegen dreigingen als terrorisme en criminaliteit in de persoonlijke levenssfeer en wil het ondersteuning bieden in andere communautaire beleidsdomeinen zoals Vervoer, Energie, Milieu en andere. Europa geeft daarmee een signaal dat het in het kader van zijn veiligheidsstrategie veiligheidsonderzoek in de civiele sfeer onder bepaalde voorwaarden kan ondersteunen. Het zou problematisch zijn

indien Vlaamse onderzoeksactoren beperkt worden in hun internationaal streven naar onderzoeksexcellentie.

In het artikel in Knack ten slotte heb ik enkele kanttekeningen willen maken bij het wetenschaps- en innovatiebeleid – het O&O-beleid – dat ik met dit artikel in de kijker heb willen zetten en heb willen promoten. Mijn opmerking met betrekking tot de zogeheten richtlijn-Van den Brande moet dus worden gelezen als iets wat nog niet binnen de regering is besproken.

De heer Eloi Glorieux: Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik begrijp dat u alvast de intentie hebt om de richtlijn te versoepelen, waardoor ongetwijfeld opnieuw militaire projecten steun zullen krijgen. Of dat er ook in de regering zal doorkomen, zullen we dan nog wel zien.

Men probeert nu opnieuw het onderscheid te maken tussen enerzijds veiligheidsmaterieel en anderzijds echt militair materieel om op het slagveld in te zetten. Dat onderscheid kan in bepaalde zaken misschien enigszins gemaakt worden, maar zeker niet als het gaat over satelliettechnologie, communicatie en dergelijke meer. Daarom pleit ik er zelfs voor om die richtlijn niet enkel voor te behouden voor het IWT, maar op zijn minst de geest ervan ook door te trekken naar andere steunfondsen van de Vlaamse overheid, zoals het rollend fonds voor de vliegtuigsector, de Participatiemaatschappij Vlaanderen en dergelijke meer.

Je hebt natuurlijk aan de ene kant een privésector die in die zaken kan investeren, maar het is iets heel anders wanneer je vanuit de overheid innovatie inzake wapentechnologie gaat ondersteunen en financieren. Die fundamentele ethische keuze moeten we maken: gaan we met de Vlaamse overheid streven naar innovatie in deze sector, of gaan we onze toch eerder beperkte middelen inzetten voor duurzame producten en duurzame innovatie, en gaan we proberen binnen die sectoren internationaal een voortrekkersrol te spelen?

Er moet dus een fundamentele keuze worden gemaakt die te maken heeft met onze visie op de economie. Willen we al dan niet een vredeseconomie? Als we beweren die te willen, dan moeten we daar ook naar handelen, en dan kan het niet dat de richtlijn enkel geldt voor IWT en bovendien nog zal worden versoepeld. Als we opteren voor een vredeseconomie, dan moeten we de richtlijn consequent doortrekken naar de andere sectoren.

Ik ben heel blij dat er binnen de regering fracties zijn die dezelfde mening zijn toegedaan. Ik hoop, mevrouw de minister, dat u de regelgeving niet zult versoepelen en dat we niet opnieuw overheidssteun zullen geven aan militair gelieerde producten. Ik kondig daarom een met redenen omklede motie aan.

De voorzitter: De heer Huybrechts heeft het woord.

De heer Pieter Huybrechts: Mijnheer Roegiers, ik hoor u zeggen dat de minister niet moet rekenen op de steun van sp.a en spirit om de richtlijn van 1999 te versoepelen. Ik wil toch even opmerken dat in het federaal parlement zowel sp.a als spirit zwijgen als de PS-defensie-minister Flahaut allerlei militair materiaal zoals F16's, een partij houwitser en een fregat te koop aanbiedt aan landen die niet direct als 'democratisch' kunnen worden bestempeld. Op zulke momenten zwijgen sp.a en spirit. Daar zwijgen en doen alsof de neus bloedt, alleen maar omdat men schrik heeft van een PS-minister, en hier, in het Vlaams Parlement, de puntjes op de i komen zetten, ongeacht de mogelijke gevolgen voor de tewerkstelling, is een vlieger die niet opgaat.

Het Vlaams Belang zal eveneens een met redenen omklede motie indienen.

De heer Jan Roegiers: Mijnheer Huybrechts, ik vrees dat u een deel van de berichtgeving hebt gemist. Zowel de heer Van der Maelen, namens de sp.a, als de heer Lambert, namens spirit, heeft gereageerd op de 'handel' van de heer Flahaut. Dat gebeurde gisteravond in het laatavondsnieuws van VTM, toen beiden werden geïnterviewd. Het is natuurlijk goed mogelijk dat u die uitzending hebt gemist.

De heer Pieter Huybrechts: Mijnheer Roegiers, we zullen zien wat uw federale collega's daadwerkelijk zullen doen. "Luister naar mijn woorden, maar kijk niet naar mijn daden", is natuurlijk een iets te gemakkelijk uitgangspunt.

Met redenen omklede motie

De voorzitter: Door de heer Glorieux en door de heer Huybrechts werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

– *De heer Roland Van Goethem treedt als waarnemend voorzitter op.*

Vraag om uitleg van de heer Jan Roegiers tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over eindgebruikerscertificaten bij wapenuitvoervergunningen

De voorzitter: De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, op de website van de Vlaamse overheid staat een te downloaden voorbeeld-formulier met de vereiste gegevens bij de opmaak van een eindgebruikersverklaring of 'end user statement'. In deze tekst staat het volgende: "Naargelang de aard van de aanvraag tot vergunning wordt door de administratie Buitenlands Beleid een eindgebruikersverklaring gevraagd." En verder in de verklaring verbindt de eindgebruiker er zich toe dat "de goederen niet heruitgevoerd zullen worden naar een ander land zonder de goedkeuring van de dienst Controle Wapenhandel, departement Internationaal Vlaanderen."

Een paar weken geleden stelde ik schriftelijke vraag nummer 16 van 9 januari 2007 over de wederuitvoer van militaire goederen of goederen voor tweërlei gebruik. In uw antwoord schrijft u letterlijk: "In antwoord op uw vraag kan ik u meedelen dat bij aanvragen voor vergunningen voor uitvoer van militaire goederen of goederen voor tweërlei gebruik, geen eindgebruikerscertificaat wordt geëist, aangezien hiervoor geen wettelijke basis bestaat in de Belgische wapenwetgeving. Er wordt daarentegen wel een internationaal of nationaal invoercertificaat of een certificaat van eindbestemming geëist. In geen geval bestaat de wettelijke basis waarbij Vlaanderen de toestemming moet verlenen voor een heruitvoer van de betreffende goederen." Dat is vreemd, want op de genoemde site staat er wel een te downloaden formulier en het is alsof men wel wordt geacht om de eindgebruikerscertificaten toe te voegen.

Mevrouw de minister, om de draagwijdte van de stelling correct in te schatten, had ik u graag volgende vragen gesteld. Is er misschien sprake van een terminologische verwarring? Bestaat er volgens u met andere woorden een verschil tussen een eindgebruikerscertificaat en een eindgebruikersverklaring? Zo ja, wat is dan precies het verschil?

Wanneer vraagt de administratie een eindgebruikersverklaring? Volgens uw eerdere antwoord gebeurt dat nooit, maar waarom staat er dan een te downloaden eindgebruikersverklaring op de website?

Hoeveel percent van de vergunningen van deze legislatuur wordt vergezeld van een eindgebruikersverklaring? Van hoeveel percent van deze vergunningen kent Vlaanderen het eindgebruik?

In de eindgebruikersverklaring staat ook: "indien de goederen verwerkt of geïncorporeerd zullen worden in een ander product, zou ook dit finale product en het eindgebruik hiervan vermeld moeten worden." De tekst zegt "zou": in hoeveel gevallen van vergunningen met eindgebruikersverklaring wordt dit effectief meegedeeld?

Er bestaat volgens u geen wettelijke basis waarbij Vlaanderen toestemming moet verlenen voor de heruit-

voer van hierboven beschreven goederen. Betekent dat ook dat er in praktijk nooit toestemming gevraagd wordt tot heruitvoer?

Ik verwijs naar mijn schriftelijke vraag over wapenexport naar Singapore. Dat was vraag 17 van 9 januari 2007. U zegt dat bij 9 van de 11 vergunningen geen informatie verstrekt werd over het eindgebruik en dat Singapore via het handelsagentschap International Enterprise Singapore verder beslist over eventuele heruitvoer. Is dit alles niet in tegenspraak met de eindgebruikersverklaring?

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Ik wil me kort bij deze vraag aansluiten omdat ze zeer pertinent is. Het is belangrijk om naast de bestemming ook de eindgebruiker te kennen. Ik merk dat de voorbije zes maanden op de website ook geregeld de eindgebruiker vermeld staat. Het is tevens belangrijk om sluitende voorwaarden te creëren dat die eindgebruiker daadwerkelijk de definitieve eindgebruiker is.

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: Noch de term 'eindgebruikerscertificaat', noch de term 'eindgebruikersverklaring', komt voor in het Koninklijk Besluit van 8 maart 1993. Vandaar stelde ik in mijn antwoord op uw schriftelijke vraag dat een dergelijk document niet wordt geëist. Hiervoor bestaat geen wettelijke basis in de Belgische regelgeving.

U citeert mij fout. In dat antwoord op uw schriftelijke vraag heb ik niet gezegd dat een eindgebruikerscertificaat of een eindgebruikersverklaring nooit door de administratie wordt gevraagd. In bepaalde gevallen kan de administratie om bijkomende informatie verzoeken in de vorm van een eindgebruikerscertificaat of een eindgebruikersverklaring, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen beide termen. De termen hebben geen rechtskracht, dus men gebruikt ze in een taalkundige betekenis.

Als u naar mijn aanvoelen vraagt als jurist, zou ik zeggen dat er wel een verschil is. Ik zou dan zeggen dat een eindgebruikersverklaring uitgaat van de persoon die de verklaring geeft, terwijl een certificatie eerder wijst op iemand anders. Maar goed, ze worden door elkaar gebruikt. Omdat er geen wettelijke verplichting bestaat, wordt desgevallend de informatie vrijwillig door de aanvrager van de vergunning verstrekt.

Vergunningen kunnen worden toegekend mits voorlegging van een nationaal of internationaal invoercertificaat, uitgereikt door het bestemmingsland, ofwel mits voorlegging van een certificaat van eindbestemming.

Alleen nationale of internationale invoercertificaten uitgereikt door landen die voorkomen op een nominatieve lijst worden aanvaard. Die lijst komt voort uit de administratieve praktijk die sinds 1992 bestaat en door Vlaanderen is overgenomen bij de regionalisering van de bevoegdheden in augustus 2003. Deze lijst werd aangepast aan de Europese realiteit na de opeenvolgende uitbreidingen. Het gaat om EU-landen en andere geïndustrialiseerde landen.

Wanneer er geen nationaal of internationaal invoercertificaat is, uitgereikt door een land op de lijst, wordt de vergunning toegekend mits voorlegging van een certificaat van eindbestemming. Ik verwijs naar artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 8 maart 1993. Gaat het om wapenuitvoer, dan vallen de eindbestemming en de eindgebruiker meestal samen. Toch wordt steeds bijkomende informatie gevraagd over de eindgebruiker van de goederen. In de meeste gevallen is dit een krijgsmacht of een dienst voor ordehandhaving. In het geval van goederen voor tweërlei gebruik wordt geen bijkomende informatie gevraagd. De bestemming van de goederen is dan immers niet militair. Indien de bestemming van de goederen toch militair zou zijn, dan zou deze uitvoer van de goederen als een uitvoer van wapens worden gekwalificeerd, ingevolge de catch-all. Gelet op het voorgaande zou in deze situatie bijkomende informatie gevraagd worden over de eindgebruiker.

In antwoord op uw vraag kan ik bijgevolg stellen dat voor vrijwel alle aanvragen van een vergunning voor wapens op basis van de voorlegging van een certificaat van eindbestemming de eindgebruiker gekend is. In alle andere gevallen kan de informatie over de eindgebruiker door de aanvrager van de vergunning op vrijwillige basis in het aanvraagdossier vermeld worden. U vraagt naar de cijfers. Daartoe moeten alle papieren dossiers manueel worden nagekeken: dat is een zeer omvangrijk werk. Ik zou bijgevolg willen voorstellen dat die cijfers later schriftelijk aan het parlement worden meegedeeld. Met betrekking tot het eindgebruik van de goederen geldt dezelfde redenering. Ik stel voor dat ook deze informatie later schriftelijk aan het parlement wordt overgemaakt.

In de eindgebruikersverklaring staat er het volgende: “Indien de goederen verwerkt of geïncorporeerd zullen worden in een ander product, zou ook dit finale product en het eindgebruik hiervan vermeld moeten worden.” U vraagt in hoeveel percent van de gevallen dat gebeurt. Ik stel voor dat ook deze informatie schriftelijk aan het parlement wordt overgemaakt. De vermelding van die informatie is wettelijk niet verplicht, maar vloeit voort uit de hoger vermelde praktijk. Als het gebeurt, dan gebeurt dat op vrijwillige basis. Die informatie is in de papieren dossiers opgenomen.

Wat de heruitvoer betreft, kan ik u meedelen dat het Vlaamse Gewest nog nooit een aanvraag voor toestemming tot heruitvoer heeft ontvangen.

Ik herneem nu het antwoord op de vraag over Singapore van 9 januari 2007. De aanvragen voor vergunningen voor uitvoer naar Singapore werden voorgelegd met een nationaal invoercertificaat, en niet met een eindgebruikersverklaring. Zoals ik reeds heb gesteld in het antwoord, wordt bij een internationaal of nationaal invoercertificaat, dat wordt afgeleverd door het land van bestemming, geen bijkomende informatie gevraagd over het eindgebruik in de vorm van een eindgebruikersverklaring.

De heer Jan Roegiers: Ik dank de minister voor het antwoord. Het blijft een moeilijke discussie. In de gids voor de opmaak van een certificaat van eindbestemming staat dat de dienst die de wapenhandel controleert, een certificaat van eindbestemming vraagt. Maar een eindje verder, bij de definities, staat het volgende: “Indien de goederen verwerkt of geïncorporeerd zullen worden in een ander product, zou ook dit finale product en het eindgebruik hiervan vermeld moeten worden.” Het wordt gevraagd, maar niet geëist. Wat is bijgevolg de waarde van een te downloaden formulier dat als leidraad moet gelden voor bedrijven die een exportvergunning vragen? De onduidelijkheid blijft bestaan. Het zou goed zijn als in het te downloaden voorbeeldformulier duidelijk zou staan of het om een eis gaat of niet. En als men het slechts ‘soms’ vraagt, dan vraag ik me of dat erbij moet staan.

Wat Singapore betreft, ben ik er niet gerust in. In het jaarverslag over de in- en uitvoer van wapens van 2001, dat bij het federale parlement is ingediend, staat er dat op vraag van een buitenlandse douanediens een zaak van uitvoer van motoren voor pantservoertuigen naar Singapore is onderzocht. Volgens dat onderzoek zouden die goederen uiteindelijk in Iran zijn terechtgekomen. We kunnen blijkbaar toch niet erg zeker zijn van het eindgebruik van goederen uitgevoerd naar Singapore, want zelfs buitenlandse douanediensstellen zich vragen.

Minister Fientje Moerman: U vraagt zich af waarom dat formulier op de website staat. Het zijn de bedrijven zelf die vragen naar een voorbeeldformulier.

De heer Jan Roegiers: Ik vind het goed dat er een voorbeeldformulier wordt aangeboden. Ik heb er wel een probleem mee dat daarin wordt gevraagd naar informatie die eigenlijk niet kan worden opgeëist maar enkel kan worden gevraagd. Zo creëert u onduidelijkheid. Ik denk dat u op dat vlak iets strenger zou mogen zijn en een en ander zou mogen opleggen. Als de wetgeving dat niet toelaat, dan blijven we natuurlijk met een soort van vacuüm zitten.

Minister Fientje Moerman: U zegt eigenlijk dat daarin naar zaken wordt gevraagd die ik niet mag vragen. Ik denk dat ik uw filosofie eerder huldig door dat in het

formulier te laten staan dan door het te verwijderen.
Strikt genomen moeten ze die informatie niet geven,
maar dat is een element in de beoordeling.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
